

Analiza diplomskih radova studenata socijalnog rada i socijalne politike na temu nasilja u partnerskim odnosima odraslih

Grgić, Nikolina

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:844650>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-20**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRAVNI FAKULTET
STUDIJSKI CENTAR SOCIJALNOG RADA

Nikolina Grgić

**ANALIZA DIPLOMSKIH RADOVA STUDENATA
SOCIJALNOG RADA I SOCIJALNE POLITIKE NA
TEMU NASILJA U PARTNERSKIM ODNOSIMA
ODRASLIH**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRAVNI FAKULTET
STUDIJSKI CENTAR SOCIJALNOG RADA

Diplomski studij socijalnog rada

Nikolina Grgić

**ANALIZA DIPLOMSKIH RADOVA STUDENATA
SOCIJALNOG RADA I SOCIJALNE POLITIKE NA
TEMU NASILJA U PARTNERSKIM ODNOSIMA
ODRASLIH**

DIPLOMSKI RAD

Mentorica: prof. dr. sc. Marina Ajduković

Zagreb, 2023.

Sadržaj

1. Uvod	1
1.1. Nasilje u partnerskim odnosima	3
1.1.1 Zakonodavni okvir nasilja u partnerskim odnosima	5
1.1.2 Rasprostranjenost nasilja nad ženom u partnerskom odnosu	7
1.2. Uloga obrazovanja socijalnih radnika u radu sa žrtvama i počiniteljima nasilja u partnerskim odnosima	8
2. Cilj istraživanja	10
3. Metoda	11
3.1 Uzorak	11
3.2 Postupak istraživanja	12
3.3 Mjerni instrument	14
3.4 Obrada podataka	16
4. Rezultati	16
5. Rasprava	29
5.1 Prisutnost teme nasilja u bliskim odnosima studenata socijalnog rada i socijalne politike	29
5.2 Način istraživanja fenomena nasilja u bliskim odnosima u diplomskih radovima studenata	30
5.3 Zaključci izvedeni u diplomskim radovima studenata	31
5.4 Ograničenja istraživanja	32
6. Zaključak	34
Popis tablica	35
Literatura	36

Analiza diplomskih radova studenata socijalnog rada i socijalne politike na temu nasilja u partnerskim odnosima odraslih

Sažetak:

Nasilje u partnerskim odnosima odraslih je vrlo prisutno kako na globalnoj razini, tako i u Hrvatskoj. Najčešći oblici takvog nasilja su psihičko, tjelesno, seksualno i ekonomsko nasilje. Obično se radi o obrascu nasilnog ponašanja kojem je cilj uspostavljanje prisilne kontrole nad žrtvom. Istanbulska konvencija je najpoznatiji globalni međunarodni ugovor koji nudi definiciju rodno utemeljenog nasilja kao nasilja usmjerenog na ženu zbog toga što je žena ili koje nerazmjerno pogađa žene. Podaci o rasprostranjenosti nasilja u bliskim odnosima pokazuju da je i dalje većina počinitelja muškog spola. Unatoč postojanju zakonskih normi koje su usmjerene na zaštitu žrtava od nasilja u bliskim odnosima i dalje je primjetan porast kaznenih djela obiteljskog nasilja, što postavlja pitanje koliko je sustav spreman raditi na prevenciji. Cilj ovog rada je bio analizirati pristup nasilju u bliskim odnosima kroz diplomske radove studenata socijalnog rada i socijalne politike u razdoblju od akademske godine 2017./2018. do akademske godine 2021./2022. Analizom je utvrđeno da se radi o malom broju radova koji se uopće bave temom nasilja općenito ili nasiljem u bliskim odnosima odraslih. U radovima koji se odnose na nasilje u bliskim odnosima odraslih ističu se teme edukacije stručnjaka, nedovoljne podrške sustava i neadekvatnih usluga za žrtve i počinitelje. Teme nasilja u bliskim odnosima se na Studijskom centru socijalnog rada spominju usputno u sklopu nekih kolegija ili se obrađuju detaljnije na izbornim kolegijima, ali nedostaje obveznih kolegija koji će detaljnije pristupiti toj temi. Obrađivanje teme nasilja u partnerskim odnosima predstavlja veliku dobrobit za studente koji će se u budućoj praksi svakako susretati s ovom problematikom. Postojanje kompetentnih i senzibiliziranih stručnjaka nužno je za učinkovito suzbijanje nasilja u bliskim odnosima.

Ključne riječi: nasilje u bliskim odnosima, rodno uvjetovano nasilje, žrtve, edukacija stručnjaka

Analysis of social work and social policy students' theses on the topic of adult intimate partner violence

Abstract

Violence in adult intimate partner relationships is highly prevalent both globally and in Croatia. The most common forms of such violence are psychological, physical, sexual, and economic abuse. It typically follows a pattern of violent behavior aimed at establishing coercive control over the victim. The Istanbul Convention is the most well-known global international agreement that offers a definition of gender-based violence as violence directed against a woman because she is a woman or disproportionately affecting women. Data on the prevalence of violence in close relationships show that the majority of perpetrators are male. Despite the existence of legal norms aimed at protecting victims of domestic violence, there is still an observable increase in criminal acts of family violence, raising questions about how prepared the system is to work on prevention. The aim of this study was to analyze the approach to violence in close relationships through the theses of social work and social policy students from the academic year 2017/2018 to the academic year 2021/2022. The analysis revealed that there are a small number of works that address the topic of violence in general or violence in adult intimate relationships. Among the theses related to violence in close adult relationships, the prominent themes include professional education, insufficient system support, and inadequate services for victims and perpetrators. Topics related to intimate partner violence are briefly mentioned in some courses at the Study Center of Social Work or are more extensively covered in elective courses, but there is a lack of mandatory courses that provide a more comprehensive approach to this topic. Addressing the issue of violence in intimate partner relationships is of great benefit to students who will undoubtedly encounter this issue in their future practice. The presence of competent and sensitized professionals is essential for effectively combating violence in close relationships.

Key words: violence in close relationships, gender based violence, victims, professional education

Izjava o izvornosti

Ja, Nikolina Grgić, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica diplomskog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristio/-la drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Ime i prezime: Nikolina Grgić

Datum: 12. rujna 2023.

1. Uvod

Obitelj je nositelj osnovnih i presudnih funkcija za društvenu zajednicu koje su ključne za njezin opstanak. Neke od tih funkcija su reproduktivna, negovateljska i socijalizacijska te uloga zadovoljavanja primarnih čovjekovih potreba. (Janković, 1994.) Samim time, obitelj se često povezuje s kvalitetama brige, ljubavi i radosti (Payne i Wermeling, 2009.). S druge strane, nasilje ima drugačije kvalitete i često se povezuje s destrukcijom, ljutnjom i boli (Payne i Wermeling, 2009.). Samim time se pojmovi obitelji i nasilja naizgled čine kao nespojivi i dijametralno suprotni. Realitet je nažalost drugačiji pa se često događa da upravo obitelj postane mjesto nesigurnosti, sukoba i nasilja. Nasilje u obitelji se stoga definira kao „skup ponašanja čiji je cilj kontrola nad članovima obiteljske zajednice uporabom sile, zastrašivanja i manipuliranja“ (Ajduković i Ajduković, 2010.). Obiteljsko nasilje događa se na svim obiteljskim razinama – među partnerima, u odnosima roditelja i djece, braće i sestara ili romantičnim odnosima (Payne i Wermeling, 2009.). Obiteljsko nasilje se u kontekstu partnerskog odnosa definira kao svaki oblik nasilja jednog partnera nad drugim. Međutim postoji i druga definicija koja nije rodno neutralna koja kaže da je obiteljsko nasilje prisilni obrazac ponašanja muškarca koji uključuje fizičko nasilje, zastrašivanje i kontrolu nad ženskom partnericom. (Kelly i Johnson, 2008.) O tome da je obiteljsko nasilje i dalje vrlo prisutno u društvu, pokazuje i Izvješće Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova (2023.) u kojem stoji da je 2022. godine zabilježen 7 051 slučaj kaznenog djela nasilja u obitelji, što je porast od 9,2% u odnosu na 2021. godinu.

Najčešći oblici obiteljskog nasilja su psihičko, tjelesno i seksualno nasilje te ekonomsko nasilje i radno iskorištavanje (Ajduković i Ajduković, 2010.). Psihičko nasilje odnosi se na oblike emocionalnog zlostavljanja poput zabrana, prijetnji, vrijeđanja, ponižavanja, ograničavanja kretanja i sl. čiji je cilj ostvariti moć i kontrolu nad žrtvom. Tjelesno nasilje uključuje bilo koji oblik fizičkog zlostavljanja poput naguravanja, čupanja, udaranja, nanošenja povreda i opekotina, izbacivanja iz kuće itd. Seksualno nasilje obuhvaća svako neželjeno seksualno ponašanje druge osobe koje ponižava i ugrožava dostojanstvo i sigurnost žrtve. Može biti u obliku dodirivanja, pripijanja uz tijelo, nagovaranje na spolni odnos, seksualno objektiviziranje žena i

seksualna zloupotreba djece. Ekonomsko nasilje i radno iskorištavanje uključuje uskraćivanje i oduzimanje financijskih sredstava žrtvi, onemogućavanje raspolaganja imovinom i sredstvima za život, manipuliranje i prisiljavanje žrtve da se odrekne dijela imovine u korist nasilnog člana obitelji.

Hrvatsko zakonodavstvo prepoznaje značaj uređenja obiteljskog nasilja kao javnog društvenog problema i sukladno tome predviđa načine zaštite žrtava nasilja u obitelji. U Ustavu Republike Hrvatske stoji da „nitko ne smije biti podvrgnut bilo kakvu obliku zlostavljanja ili, bez svoje privole, liječničkim ili znanstvenim pokusima“ (NN 05/14., čl.23.). Nadalje, u Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji (NN 126/19., čl.10.) taksativno je navedeno što se sve podrazumijeva pod pojmom nasilja u obitelji: primjena fizičke sile kod koje nije nastupila tjelesna ozljeda; tjelesno kažnjavanje ili drugi neprimjereni oblik postupanja prema djeci; psihičko nasilje koje je kod žrtve uzrokovalo povredu dostojanstva ili uznemirenost; spolno uznemiravanje; ekonomsko nasilje kao zabrana ili uskraćivanje sredstava za održavanje kućanstva ili skrbi o djeci; zanemarivanje potreba osoba s invaliditetom ili osoba starije životne dobi koje dovodi do povrede njihovog dostojanstva. Osim navedenih, postoji još cijeli set zakona koji se bave navedenom problematikom nasilja u obitelji: Kazneni zakon, Prekršajni zakon, Zakon o kaznenom postupku, Obiteljski zakon, Zakon o socijalnoj skrbi itd. Republika Hrvatska je potpisnica brojnih međunarodnopravnih instrumenata Ujedinjenih naroda i Vijeća Europe koji uz nacionalno zakonodavstvo upotpunjuju zaštitu žrtava od nasilja u obitelji i partnerskim odnosima. Jedna od najpoznatijih, Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji stupila je na snagu 2014. godine. U svojem tekstu (čl.3.) također nudi definiciju nasilja u obitelji kao „sva djela tjelesnog, seksualnog, psihičkog ili ekonomskog nasilja koja se događaju u obitelji ili kućanstvu ili između bivših ili sadašnjih bračnih drugova ili partnera, neovisno o tome dijeli li počinitelj ili je dijelio isto prebivalište sa žrtvom“ (Vijeće Europe, 2011.). Za postupanje u slučajevina nasilja u obitelji donesena je Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji (Vlada RH, 2017.) i Protokol o postupanju u slučaju obiteljskog nasilja (Vlada RH, 2008.) koji sadrže precizno određene mjere kojih su se nadležna tijela dužna pridržavati kada pružaju pomoć žrtvama obiteljskog

nasilja (Ajduković i Ajduković, 2010.). U konačnici, nasilje u obitelji¹ predstavlja izazov u zaštiti ljudskih prava i ostavlja duboke zdravstvene, socijalne i druge posljedice na žrtve nasilja, obiteljsku zajednicu i širu društvenu zajednicu. Kako je prethodno navedeno da nasilje u obitelji kao širi pojam može obuhvaćati sve razine odnosa u obitelji, ovaj rad će se fokusirati na nasilje u partnerskim odnosima o čemu će u nastavku biti riječi.

1.1. Nasilje u partnerskim odnosima odraslih

Istraživanje nasilja u bliskim odnosima započelo je ne tako davno, u 70 – im godinama prošlog stoljeća (Sesar i Dodaj, 2014.). Neka od prvih istraživanja utvrdila su da se nasilje u partnerskim odnosima događa u svim bliskim odnosima, neovisno je li riječ o heteroseksualnim ili homoseksualnim partnerskim odnosima (Magdol i sur., 1997., prema Sesar i Dodaj, 2014.) i također se prepoznalo postojanje takvog nasilja u adolescentskim vezama (Foshee i sur. 1996., prema Sesar i Dodaj, 2014.). Dakle, vidljivo je da se radi o kompleksnom fenomenu kojeg je teško jednostavno definirati.

Pence i Paymar (1993., prema Kelly i Johnson, 2008.) objašnjavaju partnersko nasilje kroz tzv. „kotač moći i kontrole“, razvijen u okviru Duluth modela, koji pruža grafički prikaz glavnih oblika nasilne kontrole i prisile: zastrašivanje, emocionalno zlostavljanje, izolacija, minimiziranje, poricanje i okrivljavanje, korištenje djece, potvrđivanje muške privilegije, ekonomsko zlostavljanje te prisila i prijetnje. Smatraju da zlostavljači ne koriste nužno sve oblike kontrole i prisile, nego obično kombiniraju one za koje smatraju da će od njih imati najviše koristi. Ovim modelom se nastoji muškarce počinitelje nasilja uključiti u razne programe gdje bi naučili kontrolirati svoje ponašanje. Ovaj model dakle naglašava da su muškarci uglavnom počinitelji partnerskog nasilja, što mnogi koriste kao glavnu kritiku ovom modelu².

Jedna od najpoznatijih suvremenih tipologija nasilja u partnerskim odnosima prema autorima Kelly i Johnson (2008.) utvrđuje postojanje 4 tipa nasilja:

- 1) Nasilje koje karakterizira prisila i kontrola

¹ Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike. *Nasilje u obitelji*. Posjećeno 24.06.2023. na mrežnoj stranici: <https://mrosp.gov.hr/istaknute-teme/obitelj-i-socijalna-politika/obitelj-12037/nasilje-u-obitelji-12046/12046>.

² Equi – Law UK. *Myth: Duluth model*. Posjećeno 24.06.2023. na mrežnoj stranici: <https://equi-law.uk/duluth-model/>.

Odnosi se na ponašanja koja uključuju zastrašivanje, prijetnje, izolaciju, ponižavanje, podcjenjivanje, korištenje djece u svrhu zlostavljanja, ekonomsko zlostavljanje i metode prisile. Ovaj oblik nasilja poznat je i pod nazivom „terorizam u partnerskom odnosu“ s obzirom da se radi o ponavljajućem obrascu emocionalnog i tjelesnog nasilja u kombinaciji s emocionalnim zastrašivanjem, prisilom i kontrolom nad partnericom. U heteroseksualnim vezama su počinitelji isključivo muškarci.

2) Nasilje kao reakcija na napad

Oblik nasilnog ponašanja koje podrazumijeva trenutnu reakciju na napad s primarnim ciljem da se zaštiti sebe ili druge od ozljeđivanja.

3) Situacijsko nasilje

Riječ je o najčešćem obliku partnerskog nasilja gdje su počinitelji podjednako muškarci i žene. Događa se u situacijama kada međusobni sukob partnera preraste u tjelesno nasilje. Obično jedan ili oba partnera nemaju dobru sposobnost rješavanja konfliktnih situacija i kanaliziranja ljutnje. Radi se o blažim oblicima tjelesnog nasilja (guranje, stiskanje) i oblicima verbalne agresije. Važno je naglasiti da kod ovog oblika nasilja ne postoji namjera preuzimanja kontrole nad žrtvom i zastrašivanje.

4) Nasilje potaknuto razvodom ili razdvajanjem

Oblik nasilja koji se javlja iznenadno i predstavlja atipično ponašanje i gubitak kontrole počinitelja. Obično nije bilo ranijeg nasilja u partnerskom odnosu. Počinitelj (muškarac ili žena) je uglavnom partner koji biva ostavljen i šokiran razvodom. Obično je ograničeno na jednu ili dvije epizode nasilnog ponašanja koje uključuje blaže ili jače oblike verbalnih i tjelesnih napada, bacanja stvari na partnera, uništavanje imovine ili partnerovih stvari i prijetnje oružjem. Partner počinitelj na kraju priznaje počinjeno nasilje i osjeća sram zbog takvog ponašanja.

U svakom slučaju, nasilje u partnerskim odnosima je obrazac nasilnog ponašanja usmjeren na postizanje kontrole nad žrtvom odnosno ograničavanje slobodnog mišljenja i ponašanja žrtve. Često je riječ o unaprijed planiranom ponašanju koje je počinjeno nakon razmatranja prednosti i posljedica istog. (Sesar i Dodaj, 2014.)

1.1.1 Zakonodavni okvir nasilja u partnerskim odnosima odraslih

Temeljni dokument u području zaštite ljudskih prava je Europska Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda donesena od Vijeća Europe 1950. godine (Oset, 2014.). U njezinom tekstu se spominju neka od temeljnih ljudskih prava poput prava na život (čl.2.), sloboda i sigurnost (čl.5.), zabrana diskriminacije (čl.14.), poštovanje privatnog i obiteljskog života (čl.18.) i sl. (NN – MU, 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10, 13/17.). Prvi globalni i sveobuhvatni pravno obvezujući međunarodni ugovor koji se zauzima za jednakost žena i muškaraca je UN-ova Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (dalje u tekstu: CEDAW) iz 1979. godine (Dimitrijević, Janeš, Miljuš, 2016.). Konvencija³ propisuje obveze Vladama potpisnicama da provođenjem njezinih odredbi rade na suzbijanju svih oblika diskriminacije nad ženama (čl.2.). Nadalje, CEDAW spominje i postojanje diskriminacije u „političkom, gospodarskom, društvenom, kulturnom, građanskom ili drugom području“ (čl.1.) što uključuje i diskriminaciju u obitelji gdje se otvara prostor za zaštitu žena žrtava obiteljskog nasilja (Dimitrijević, Janeš, Miljuš, 2016.). Nadalje, prvi međunarodni pravno obvezujući instrument u Europi u području nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja je Konvencija Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (dalje u tekstu: Istanbulska konvencija) stupila na snagu 2014. godine (Dimitrijević, Janeš, Miljuš, 2016.). Svrha Istanbulske konvencije je zaštita žena od svih oblika nasilja, sprečavanje nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, suzbijanje diskriminacije nad ženama i promicanje ravnopravnosti žena i muškaraca, izrada politike i mjere za zaštitu i pomoć svim žrtvama nasilja nad ženama i nasilja u obitelji te promicanje međunarodne suradnje radi suzbijanja istog (Vijeće Europe, 2011.). Ova Konvencija je ujedno i prvi međunarodni ugovor koji nudi definiciju roda i sukladno tome definira rodno utemeljeno nasilje nad ženama (Dimitrijević, Janeš, Miljuš, 2016.). Prema tome, rod označava „društveno oblikovane uloge, ponašanja, aktivnosti i osobine koje određeno društvo smatra prikladnima za žene i muškarce“ (čl. 3. c.), a rodno utemeljeno nasilje nad ženama definira kao „nasilje usmjereno na ženu zbog toga što je žena ili koje nerazmjerno pogađa žene“

³ Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (1979.). Posjećeno 25.06.2023. na mrežnoj stranici: <https://ravnopravnost.gov.hr>.

(čl.3. d.). Dakle, žrtva rodnog nasilja je žena baš zato što je žena (Đurđević, 2022.). Hrvatska je Istanbulsku konvenciju potpisala 2013. godine (Dimitrijević, Janeš, Miljuš, 2016.).

Što se tiče hrvatskog zakonodavnog okvira važno je u početku spomenuti da je u Ustavu RH zajamčena „sloboda, jednakost, nacionalna ravnopravnost i ravnopravnost spolova“ kao najviše vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske (NN, 05/14., čl.3.). U skladu s time, Zakon o ravnopravnosti spolova (NN, 82/08, 69/17) tumači ravnopravnost spolova kao jednakost žena i muškaraca u svim aspektima javnog i privatnog života, jednakost u ostvarivanju prava i jednaku korist od ostvarenih rezultata (čl.3.) te daje jasnu definiciju diskriminacije na temelju spola kao svaku „razliku, isključenje ili ograničenje učinjeno na osnovu spola“ (čl.6., st.1.). Također, jedno od temeljnih načela Obiteljskog zakona (NN,103/15, 98/19, 47/20, 49/23) je načelo ravnopravnosti žene i muškarca kojim se uređuje njihova jednakost u obiteljsko-pravnim odnosima te se zabranjuje diskriminacija i nasilje u partnerskim odnosima (čl.3.), a nasilje u obitelji se smatra teškom povredom ovog načela (čl.4., st.1.). Nadalje, ranije je spomenut Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji (NN, 70/17, 126/19, 84/21, 114/22) kao jedan od temeljnih zakona koji propisuje prava žrtava nasilja u obitelji, predstavlja oblike nasilja u obitelji te propisuje prekršajne sankcije za zaštitu od nasilja u obitelji (čl.1.). Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji predviđa četiri zaštitne mjere: obveznog psihosocijalnog tretmana, zabrane približavanja, uznemiravanja ili uhođenja žrtve, udaljenje iz zajedničkog kućanstva i obveznog liječenja od ovisnosti (čl. 13.).

Također, u Zakonu stoji da svatko tko počiniti nasilje u obitelji kako je definirano u ovom Zakonu, kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom ili kaznom zatvora do 90 dana (čl.22., st.1.), što se također spominje i u Prekršajnom zakonu (NN, 107/07, 39/13, 157/13, 110/15 i 70/17, čl.35.). U Prekršajnom zakonu se propisuju mjere opreza koje se mogu primijeniti protiv okrivljenika, kao što su zabrana napuštanja mjesta boravišta, zabrana približavanja određenoj osobi, zabrana posjećivanja određenog mjesta ili područja itd. (čl.130., st.1. i st.2.). U konačnici Kaznenim zakonom (NN, 125/11, 144/12, 56/15 i 61/15) je također propisano da onaj tko krši propise o zaštiti od nasilja u obitelji i time kod druge osobe „izazove strah za njezinu sigurnost ili sigurnost njoj bliskih osoba ili je dovede u ponižavajući položaj ili stanje

dugotrajne patnje, kaznit će se kaznom zatvora od 1 do 3 godine“ (čl. 179.a.). Od strateških dokumenata važno je istaknuti Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji (Vlada RH, 2008.) koji propisuje obveze nadležnih tijela i drugih čimbenika koji sudjeluju u otkrivanju i suzbijanju nasilja te pružanju pomoći i zaštite žrtvama nasilja, te oblike, način i sadržaj njihove suradnje. Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje 2017. – 2022. godine (Vlada RH, 2017.) imala je za cilj razvijati programe prevencije nasilja u obitelji, provesti postupak ratifikacije Istanbulske konvencije i osigurati dosljednu provedbu njezinih odredbi, osigurati stambeno zbrinjavanje i zapošljavanje žrtava nasilja u obitelji i pristupačnost sigurnog smještaja za žrtve i brojne druge mjere.

1.1.2 Rasprostranjenost nasilja nad ženom u partnerskom odnosu

Kapacitet za nasilje nije spolno uvjetovan, prema tome i muškarci i žene mogu biti žrtve nasilja (Poredoš Lavor i Jerković, 2011.) i bez obzira kome je nasilje usmjereno, ono ima za cilj smanjenje samopouzdanja i slamanje otpora žrtve (Karlović, Zoričić, Gale, 2004.). Međutim, istraživanja na globalnoj i nacionalnoj razini pokazuju da su žene u značajno većem broju žrtve partnerskog nasilja nego muškarci. U internacionalnom istraživanju Svjetske zdravstvene organizacije o zdravlju žena i nasilju nad ženama u partnerskim odnosima dobiveni su rezultati koji upućuju na to da se prosječna prevalencija tjelesnog i seksualnog nasilja (ili oboje) od strane muškog partnera, tijekom života žena, kreće od 15% do 71% (WHO, 2005.). U izvješću Agencije za temeljna prava Europske Unije ⁴(2014.) procjenjuje se kako je 13 milijuna žena u EU bilo žrtva tjelesnog nasilja, a 3,7 milijuna doživjelo seksualno nasilje u razdoblju od 12 mjeseci prije provođenja istraživanja. Uz to, od svih žena koje imaju (sadašnjeg ili bivšeg) partnera 22% njih doživjelo je tjelesno i/ili seksualno nasilje od strane partnera od 15. godine života. Također, 5% svih žena doživjelo je silovanje, a 43% žena doživjelo je neki oblik psihološkog nasilja od partnera. Prema izvješću UN - a za 2021. godinu procjenjuje se da je u toj godini u svijetu ubijeno 45 000 žena i

⁴ Nasilje nad ženama: istraživanje provedeno diljem Europske Unije. Kratki pregled rezultata (2014.). Posjećeno 25.6.2023. na mrežnoj stranici: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-at-a-glance-oct14_hr.pdf.

djevojčica od strane intimnih partnera, što u prosjeku znači da je svakih sat vremena 5 žena ili djevojčica ubijeno od strane članova obitelji (Đurđević, 2022.).

Situacija u Hrvatskoj također prati međunarodne trendove. Prema Izvješću Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2022. godinu (2023.) stoji da je ukupno 77% muškaraca počinitelja prekršajnih djela obiteljskog nasilja, a žena 23%. Ukupno je evidentirano 64% žena i 36% muškaraca žrtava obiteljskog nasilja. Osim toga, nastavlja se trend rasta broja počinjenih kaznenih djela nasilja u obitelji za 9,2 % više nego u 2021. godini. U 2022. godini evidentirano je 13 slučajeva femicida, od čega je 6 žena ubijeno od strane supruga, izvanbračnog supruga, sadašnjih i bivših intimnih partnera. Nije zabilježen niti jedan slučaj rodno utemeljenih ubojstava osoba muškog spola u 2022. godini. U istom Izvješću navodi se da je u 2022. godini bilo 129 slučajeva silovanja od čega je samo u 1 slučaju žrtva bio muškarac. Seksualno nasilje se nažalost ubraja među najmanje prijavljivane oblike nasilja s najvećom tamnom brojkom (Mamula, 2011.) što upućuje na zaključak da je seksualno nasilje puno učestalije nego što to pokazuju brojke. U publikaciji Ženske sobe o seksualnom nasilju za razdoblje 2000. – 2010. godine (Mamula, 2011.) stoji da je u tom razdoblju prijavljeno ukupno 1228 kaznenih djela silovanja, od kojih je izvršenih bilo 958 pri čemu su u 92% - 98% slučajeva bile žrtve žene. U istraživanju Autonomne ženske kuće (Otročak, 2003.) pokazalo se da je svaka peta žena u Hrvatskoj imala barem jedno traumatsko iskustvo zlostavljanja od osobe s kojom je bila u intimnom odnosu, a svaka treća je bila žrtva fizičke agresije od strane partnera. U konačnici zabrinjava podatak iz istog istraživanja da je čak 29% žena u Hrvatskoj doživjelo fizičko nasilje od svojih intimnih partnera.

1.2. Uloga obrazovanja socijalnih radnika u radu sa žrtvama i počiniteljima nasilja u partnerskim odnosima

U ranije spomenutoj Nacionalnoj strategiji zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje 2017. – 2022. godine (Vlada RH, 2017.) posebna je pozornost usmjerena na edukaciju stručnjaka koji rade u području nasilja u obitelji. U tom dijelu se ističe važnost dodatnog osposobljavanja stručnih radnika kako bi se stečena znanja i postignuća podigla na višu razinu te samim time osigurala učinkovitija zaštita žrtava nasilja u obitelji. Tako je primjerice u sklopu Strategije provedena edukacija djelatnika sustava socijalne skrbi usmjerena na rad s korisnicima počiniteljima nasilja u obitelji i

općenito edukacija na tu temu nasilja u obitelji. Dakle, može se reći da su kompetentni stručnjaci prepoznati kao jedan od bitnih preduvjeta za učinkovito djelovanje i provođenje planiranih mjera, s obzirom da se oni susreću s problemom nasilja na svakodnevnoj razini (Lazarić Zec i Pavleković, 2006.). Istraživanje provedeno u Istarskoj županiji je pokazalo da stručnjaci koji imaju manje godina radnog iskustva iskazuju veću potrebu za dodatnim obrazovanjem o nasilju u partnerskim odnosima u odnosu na stručnjake s više godina radnog iskustva, a ujedno stručnjaci iz sustava socijalne skrbi pokazuju vrlo visok interes (80,9%) za dodatnim obrazovanjem (Lazarić Zec i Pavleković, 2006.).

Kada je riječ o formalnom obrazovanju socijalnih radnika, u Republici Hrvatskoj postoje dva fakulteta koji obrazuju socijalne radnike, a to su Studijski centar socijalnog rada ⁵ na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i Studij socijalnog rada na Pravnom fakultetu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Oba studija nude preddiplomski i diplomski program te su kolegiji na oba studija velikom većinom slični. Ono što je specifično za oba studija jest da u sklopu obveznih kolegija nema ciljni kolegij koji se bavi problemom nasilja u obitelji i partnerskim odnosima, nego se ta tema pojavljuje kao jedna od tema koje se obrađuju u sklopu pojedinih kolegija. Primjerice, u Osijeku i Zagrebu se teorijski obrađuje tema nasilja u obitelji u sklopu obveznih kolegija Obiteljskog prava ili Socijalnog rada s obitelji i Integrativnog socijalnog rada. Tek se ovoj temi pristupa detaljnije u sklopu izbornih kolegija u Zagrebu kao što je „Rod i socijalni rad“ i „Nasilje u partnerskim i obiteljskim odnosima“ ili u Osijeku⁶ - „Pravni i društveni položaj žena kroz povijest“. S obzirom da je riječ o temi koja čini sastavni dio svakodnevnog rada socijalnih radnika, ova pojava bi trebala zauzimati više prostora u obrazovanju studenata kroz obvezne kolegije, s obzirom da je na izbornim kolegijima često ograničen broj studenata koji mogu sudjelovati. To potvrđuju i Lazarić Zec i Pavleković (2006.) koji navode da su diplomski i poslijediplomski programi edukacije iz ove tematike rijetki i kod nas i u svijetu. S obzirom da su žene u velikoj većini žrtve nasilja u obitelji, važno je da obrazovanje stručnjaka pruža mogućnost stjecanja znanja koje omogućuje

⁵ *Studijski program. Preddiplomski sveučilišni studij socijalnog rada.* Posjećeno 4.7.2023. na mrežnoj stranici: <https://www.pravo.unizg.hr/scsr/studij/preddiplomski-socijalni-rad/studijski-program>.

⁶ *Preddiplomski sveučilišni studij Socijalni rad.* Posjećeno 4.7.2023. na mrežnoj stranici: <https://www.pravos.unios.hr/preddiplomski-sveucilisni-studij-socijalni-rad/>.

promišljanje rodni pitanja i stvara senzibilizaciju na rad sa ženama (Branica, 2004.). Samim time, ovim radom će se nastojati istaknuti važnost formalnog obrazovanja studenata socijalnog rada o temi nasilja u partnerskim odnosima odraslih i potaknuti na unapređenje nastave na sveučilištima kroz uvođenje obveznih kolegija koji će staviti više fokusa na spomenutu tematiku. To će se pokušati postići analiziranjem diplomskih radova studenata socijalnog rada i socijalne politike koji su pisani na temu nasilja u partnerskim odnosima odraslih osoba. Time će se budući socijalni radnici moći više senzibilizirati za rad sa žrtvama i počiniteljima nasilja u partnerskim odnosima što čini svakodnevni dio rada stručnjaka u socijalnoj skrbi.

2. Cilj istraživanja

Tema diplomskog rada odnosi se na proučavanje postojećih diplomskih radova studenata socijalnog rada i socijalne politike koji su pisani na temu nasilja u bliskim odnosima odraslih osoba. S obzirom da je tema nasilja u bliskim odnosima aktualna i dio je suvremenog realiteta u kojem živimo, očekivano je da se o njoj govori i podučava na studijima pomažućih profesija kao što je socijalni rad. Zbog toga je značajno provjeriti koji je diskurs o nasilju u bliskim odnosima u diplomskim radovima studenata socijalnog rada i socijalne politike.

Prema tome, cilj ovog istraživanja je analizirati pristup nasilju u bliskim odnosima u diplomskim radovima studenata socijalnog rada i socijalne politike.

Istraživačka pitanja pomažu u pojašnjavanju cilja i služe kao vodstvo pri prikupljanju podataka (Agee, 2009.). Sukladno postavljenom cilju planirano je odgovoriti na tri istraživačka pitanja:

- 1) Koliko je prisutna tema nasilja u bliskim odnosima odraslih u diplomskim radovima studenata socijalnog rada i socijalne politike?
- 2) Na koji način je istražen fenomen nasilja u bliskim odnosima odraslih u diplomskim radovima studenata socijalnog rada i socijalne politike?
- 3) Koji su zaključci izvedeni u diplomskim radovima studenata socijalnog rada i socijalne politike?

3. Metoda

Jedinica analize u ovom radu su diplomski radovi. Dakle, radi se o populaciji neživih slučajeva (ili jedinica analize) pri čemu se analiziraju određeni dijelovi tih radova koji su od interesa za postizanje cilja. Prema tome, korištena metoda prikupljanja podataka je kvalitativna analiza sadržaja. Riječ je o metodi u kojoj se koriste postojeći dokumenti (diplomski radovi) u svrhu boljeg razumijevanja njihovog sadržaja. Podaci dobiveni za ovo istraživanje oslanjaju se na interpretaciju istraživača, s obzirom da je on taj koji proučava tekst i daje mu značenje (Ritchie i sur., 2003.).

U svrhu provedbe ovog istraživanja bit će korištena kvalitativno – kvantitativna analiza, koja se još naziva i „klasična“ analiza sadržaja, jer se sastoji od toga da kodiranje prikuplja čovjek (autorica rada), ali je unaprijed definirana matrica s podtemama (Pavić i Šundalić, 2021.).

3.1 Uzorak

Populaciju ovog diplomskog rada predstavljaju svi diplomski radovi na temu nasilja u bliskim odnosima odraslih osoba studenata Studijskog centra socijalnog rada od akademske godine 2017./2018. do akademske godine 2021./2022. Dakle, iz ovoga se može zaključiti da je riječ o analizi sekundarne građe.

Kvalitativni pristup nije usmjeren ka generalizaciji dobivenih rezultata na opću populaciju, pa se i u svrhu ovog rada koristi neprobabilistički tip uzorka (Ritchie i sur., 2003.). U ovom diplomskom radu koristi se namjerni uzorak s obzirom da se na taj način odabiru točno ciljane radove koji po svojem sadržaju (temi) odgovaraju cilju koji se nastoji postići. Takva vrsta uzorka ne traži da jedinice budu slučajno odabrane i ne zahtijeva statističku reprezentativnost, što u principu znači da se ne zna kolika je šansa da pojedini diplomski rad uđe u uzorak istraživanja ali zna se da one koje odaberemo u uzorak će biti odabrani po unaprijed određenim karakteristikama populacije (Ritchie i sur., 2003.). Osnovni kriterij za odabir jedinica u uzorak je neko njihovo obilježje koje je od interesa, što je u ovom slučaju tema nasilja u bliskim odnosima i godina obrane (Ritchie i sur., 2003.). Pri tome je važno da u uzorak uđu svi radovi koji sadrže ta dva kriterija, odnosno da se neke od njih propusti uzeti u uzorak (Ritchie i sur., 2003.).

Kako se već može zaključiti iz navedenog, osim što je riječ o namjernom uzorku, radi se zapravo o specifičnoj strategiji uzorkovanja – kriterijskom uzorku. Logika kriterijskog uzorka sastoji se u tome da u istraživanje ulaze sve jedinice populacije koje sadrže unaprijed određene kriterije, koji su ranije već spomenuti (Patton, 1990.). Poanta kriterijskog uzorka sastoji se u boljem razumijevanju diplomskih radova s odabranim kriterijima jer su samim time bogati informacijama koji su od interesa za proučavanje.

Što se tiče veličine uzorka, obično uzorci kvalitativnih istraživanja ne teže nekim velikim brojkama, s obzirom da nije cilj postići reprezentativnost ili davati procjene. U ovom diplomskom radu u uzorak je ušlo ukupno 14 diplomskih radova koji se analiziraju.

3.2 Postupak istraživanja

Istraživanje je započelo pribavljanjem popisa svih diplomiranih studenata socijalnog rada i socijalne politike u periodu od akademske godine 2017./2018. do 2021./2022. Važno je također naglasiti da popis svih diplomskih radova uključuje i ime i prezime studenta te datum kada je student obranio diplomski. Konačan popis radova je napravljen u kombinaciji popisa koji se nalazi u knjizi „70 godina Studijskog centra socijalnog rada“ (Berc i sur., 2022.), popisa kojeg je mentorica ovog rada pribavila od referade, a koji nisu ušli u navedenu monografiju za generaciju 2021./2022. Popisi su pregledani i izdvojeni su diplomski radovi koji su po svojoj temi i godini obrane ulazili u uzorak. Konačan popis je nekoliko puta revidiran od strane mentorice i autorice ovog rada. U skraćenoj verziji, tablica s popisom izgleda ovako:

Tablica 3.1.

Popis diplomskih radova koji u sebi sadrže temu nasilja općenito po akademskim godinama na socijalnom radu i socijalnoj politici

	2017./2018.	2018./2019.	2019./2020.	2020./2021.	2021./2022.
Ukupno diplomiranih na socijalnom radu	82	84	72	93	80
Ukupno diplomiranih na socijalnoj politici	24	47	25	46	26
Broj tema koje se odnose na nasilje općenito na socijalnom radu	11	9	7	6	9
Broj tema koje se odnose na nasilje općenito na socijalnoj politici	0	1	0	2	0

Tablica 3.2.

Popis diplomskih radova koji u sebi sadrže temu nasilja općenito po akademskim godinama na socijalnom radu i socijalnoj politici

	2017./2018.	2018./2019.	2019./2020.	2020./2021.	2021./2022.
Ukupno diplomiranih na socijalnom radu	82	84	72	93	80
Ukupno diplomiranih na socijalnoj politici	24	47	25	46	26
Broj tema koje se odnose na nasilje u partnerskim odnosima odraslih na socijalnom radu	4	1	3	1	4
Broj tema koje se odnose na nasilje u partnerskim odnosima odraslih na socijalnoj politici	0	1	0	0	0
Ukupno za analizu	4	2	3	1	4

Kada se dobio konačan popis diplomskih radova, bilo je potrebno doći do cjelovite verzije tih radova. Mali broj radova (njih 3) je dostupan javno u sklopu Repozitorija Pravnog fakulteta⁷, a ostali su pribavljeni od strane mentora/ica odabranih radova. Jedan rad pod naslovom „*Nasilje nad ženom u partnerskoj vezi u maloj sredini*“ nije

⁷ Repozitorij Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Posjećeno 16.6.2023. na mrežnoj stranici: <https://repozitorij.pravo.unizg.hr/>.

bio analiziran iako je ušao u uzorak jer rad nije dostupan niti mentorici navedenog rada, što čini ukupnu brojku od 13 analiziranih radova. Nakon toga je uslijedilo čitanje radova i izrada analitičke matrice s unaprijed određenim kategorijama analize.

3.3 Mjerni instrument

Prikupljanje podataka provedeno je uz pomoć analitičke matrice koja se sastoji od unaprijed definiranih podtema koje se planiraju istražiti. Čitanjem diplomskih radova su se izvlačili podaci za matricu slijedeći unaprijed definirane kriterije (Pavić i Šundalić, 2021.) U analitičkoj matrici su navedene kategorije koje se analiziraju u sadržaju koji se proučava (Pavić i Šundalić, 2021.). U svrhu ovog istraživanja definirane su sljedeće kategorije za matricu: naziv rada i godina, uzorak, instrumenti, ciljevi istraživanja, rezultati, istraživački pristup, zaključak. Primjer analitičke matrice za jedan diplomski rad izgleda ovako:

Tablica 3.3.

Primjer analitičke matrice za jedan diplomski rad

Ime i prezime	Naziv rada i godina	Istraživački pristup	Cilj	Uzorak	Mjerni instrument	Rezultati	Zaključak
Lucija Nekić	Postupanje centra za socijalnu skrb u slučajevima partnerskog nasilja koje su počinile žene 2019. godina	Kvalitativno istraživanje	Opisati postupanje Centra za socijalnu skrb, policije i sudova u slučajevima partnerskog nasilja koje su počinile žene. Uvid u oblike partnerskog nasilja koje su počinile žene.	Prijavljeni događaji partnerskog nasilja koje su počinile žene (N=8) i prijavljeni događaji međusobno počinjenog nasilja (N=4) evidentirani u jednom Područnom uredu CZSS s područja grada Zagreba, u razdoblju od 1. siječnja 2017. godine do 1. svibnja 2018. godine.	Provjerna lista	<p>Oblici nasilja prisutni u počinjenim djelima nasilja od žena evidentiranim u centru za CZSS su tjelesno nasilje, psihičko nasilje i ekonomsko nasilje.</p> <p>Podatci nisu pokazali da je u navedenim slučajevima bilo prisutno seksualno nasilje.</p> <p>Stručni djelatnici CZSS izricali su mjere obiteljsko-pravne zaštite, upozorenje na pogreške i propuste u ostvarivanju skrbi o djetetu i mjeru intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu u situacijama kada su procijenili da je to nužno.</p> <p>Policijske usprave su podnosili optužni prijedlog i obavijest o tome prosljedili na daljnje postupanje</p>	<p>Stručni djelatnici centra za socijalnu skrb u slučajevima partnerskog nasilja koje su počinile žene sukladno Protokolu o postupanju u slučaju nasilja u obitelji, uspostavili su inicijalni kontakt sa sudionicima nasilja.</p> <p>U odnosu na djelovanje policije u navedenoj problematici, prema spisima centra, oni su podnijeli optužni prijedlog protiv počinitelja nasilja i o tome obavijestili centar za socijalnu skrb.</p>

3.4 Obrada podataka

Nakon što je provedeno prikupljanje podataka pomoću analitičke matrice, provedena je obrada podataka pomoći metode kvalitativne analize sadržaja (Hsiesh i Shannon, 2005.). Kvalitativna analiza sadržaja je metoda subjektivne interpretacije sadržaja teksta i stoga je pogodna za ovdje korišten deduktivni pristup proučavanju teksta.

4. Rezultati

Nakon što su radovi iščitani i izdvojeni dijelovi radova koji odgovaraju unaprijed postavljenim kriterijima, izrađena je analitička matrica koja će ovdje poslužiti za prikaz rezultata zbog preglednosti. U matrici su navedeni svi kriteriji koji su bili definirani odmah u početku istraživanja (naslov i godina, istraživački pristup, cilj, uzorak, mjerni instrument, rezultati i zaključak) i potom su ispod njih navedeni odgovarajući dijelovi sadržaja samih diplomskih radova. U prvom stupcu je radi lakšeg snalaženja navedeno ime i prezime svakog studenta čiji se rad analizirao.

Tablica 4.1.

Prikaz analitičke matrice

Ime i prezime	Naziv rada i godina	Istraživački pristup	Cilj	Uzorak	Mjerni instrument	Rezultati	Zaključak
Lucija Nekić	Postupanje centra za socijalnu skrb u slučajevima partnerskog nasilja koje su počinile žene 2019. godina	Kvalitativno istraživanje	Opisati postupanje CZSS, policije i sudova u slučajevima partnerskog nasilja koje su počinile žene. Uz to, ovo istraživanje pružit će uvid u oblike partnerskog nasilja koje su počinile žene.	Prijavljeni događaji partnerskog nasilja koje su počinile žene (N=8) i prijavljeni događaji međusobno počinjenog nasilja (N=4) evidentirani u jednom Područnom uredu CZSS-a područja grada Zagreba, u razdoblju od 1. siječnja 2017. godine do 1. svibnja 2018. godine.	Provjerna lista	<p>Oblici nasilja prisutni u počinjenim djelima nasilja od žena evidentiranim u centru za CZSS su tjelesno nasilje, psihičko nasilje i ekonomsko nasilje.</p> <p>Podatci nisu pokazali da je u navedenim slučajevima bilo prisutno seksualno nasilje.</p> <p>Stručni djelatnici CZSS izricali su mjere obiteljsko-pravne zaštite, upozorenje na pogreške i propuste u ostvarivanju skrbi o djetetu i mjeru intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu u situacijama kada su procijenili da je to nužno.</p> <p>Policijske uprave su podnosili optužni prijedlog i obavijest o tome prosljedili na daljnje postupanje</p>	<p>Stručni djelatnici centra za socijalnu skrb u slučajevima partnerskog nasilja koje su počinile žene sukladno Protokolu o postupanju u slučaju nasilja u obitelji, uspostavili su inicijalni kontakt sa sudionicima nasilja.</p> <p>U odnosu na djelovanje policije u navedenoj problematici, prema spisima centra, oni su podnijeli optužni prijedlog protiv počinitelja nasilja i o tome obavijestili centar za socijalnu skrb.</p>

<p>Nina Sabolić</p>	<p>Iskustva žena žrtava nasilja sa sustavom podrške u Republici Hrvatskoj 2020. godina</p>	<p>Kvalitativno istraživanje</p>	<p>Dobiti uvid u iskustva žena žrtava partnerskog nasilja sa sustavom podrške u Republici Hrvatskoj.</p>	<p>Žene žrtve partnerskog nasilja koje imaju iskustvo prijave nasilja nadležnim institucijama RH. Rekrutirane putem Facebook grupe Spasi me. Veličina uzorka: 13. Sudjelovalo ih je 11. Raspon dobi od 30 do 54 godine</p>	<p>Polustrukturirani sinkroni intervju putem videopoziva i asinkroni intervju putem web-ankete</p>	<p>Sudionice istraživanja navele su kako nisu bile upućene da zdravstveni djelatnici mogu pružiti pomoć i podršku glede partnerskog nasilja. Istaknule su kako podrška pravosuđa može biti značajna ako je pozitivna. Sudionice su iskazale dosta mješovitih doživljaja s pravosuđem, a često su navele osjećaje razočarenja.</p> <p>Izostanak pomoći, neosjetljivost, nepristojnost, nevjerovanje žrtvama, nereagiranje i ignoriranje nasilja; iskustva su koje žrtve partnerskog nasilja kontinuirano doživljavaju u CZSS.</p> <p>Manjak kapaciteta skloništa za žrtve nasilja</p> <p>Sveukupni dojam postupka: nepoduzimanje, sporost, diskriminacija, i korupcija.</p> <p>Podrška bližnjih osoba pokazala se značajnim faktorom zaštite žrtvama partnerskog nasilja.</p>	<p>Institucije i tijela formalnog sustava podrške svojim djelovanjem imaju veliku ulogu u podršci žrtvama i mogu značajno olakšati težak period postupka protiv počinitelja nasilja.</p> <p>Svojim povjerenjem žrtvi i emocionalnom podrškom mogu osnažiti ženu da traži i ostvaruje svoja prava, ali i da nastavi svoj život bez nasilja.</p> <p>Dok su neke sudionice navele kako im je najznačajnija potpora tijekom postupka bila ona koju su im pružili pojedinci iz pojedinih sustava, dio njih smatra da su pojedinci iz pojedinih sustava bili faktor koji su cijeli postupak učinili još težim.</p>
---------------------	--	----------------------------------	--	--	--	--	--

<p>Ana Milković</p>	<p>"Nesretna žena": Analiza medijskih članaka o femicidima 2022. godina</p>	<p>Kvalitativno istraživanje</p>	<p>Analizirati kako mediji u medijskim člancima izvještavaju o slučajevima femicida.</p>	<p>Analizom obrađeno 111 članaka, odnosno 77 članaka o slučaju femicida u Splitu (počinjen u studenom 2021.) i 34 o slučaju femicida u Našicama (počinjen u svibnju 2022.)</p>	<p>Analiza okvira + subjektivna procjena</p>	<p>Preuzimaju informacije iz drugih medija bez provjere pouzdanosti istih.</p> <p>Stručnjaci su vrlo rijetko korišteni kao izvor.</p> <p>Najveći broj analiziranih članaka sadržavao je fotografije i videozapise s mjesta ubojstva.</p> <p>U oba slučaja femicida otkriven je identitet kako počinitelja, tako i žrtve. Mediji u izvještajima o femicidu i upoznaju s kontekstom slučaja navođenjem odnosa počinitelj i žrtva te o povijest nasilničkog ponašanja počinitelja prema žrtvi i drugima</p> <p>Žrtvu se karakterizira u okviru straha koji je imala prema počinitelju prije no što je došlo do femicida.</p> <p>Pojedini medijski tekstovi obiluju detaljima kaznenog djela te ga prikazuju na iznimno dramatičan način.</p> <p>Sustav socijalne skrbi je rijetko spominjan u tekstovima.</p>	<p>Mediji vrlo često grubo krše privatnost i dostojanstvo žrtve otkrivajući njen identitet, opisujući detalje ubojstva i koristeći atribute poput „nesretna žena“.</p> <p>Najčešće se koriste izvještaji u kojima je dominantan izvor policija te poznanici, susjedi i prijatelji, dok su izjave stručnjaka i relevantnih institucija rijetkost.</p> <p>O svakom femicidu se izvještava kao o izdvojenom događaju.</p> <p>Vrlo rijetko se ubojstva žena zato što su žene naziva femicidima u tekstovima.</p> <p>Za unaprjeđenje prakse potrebno je upoznati novinare sa smjernicama Medijskog kodeksa (Ljubičić, 2019.), odredbama Kodeksa časti hrvatskih novinara (HND, 2009.) i relevantnim zakonima.</p>
---------------------	--	----------------------------------	--	--	--	--	--

<p>Mihaela Nikolić</p>	<p>Posttraumatski rast žrtava partnerskog nasilja iz perspektive stručnjaka</p> <p>2022. godina</p>	<p>Kvalitativno istraživanje</p>	<p>Dobiti uvid o posttraumatskom rastu kod žrtava partnerskog nasilja iz percepcije stručnjaka.</p>	<p>Ciljanu populaciju diplomskog rada čine osobe pomagačkih struka koje su zaposlene u nekoj od ustanova socijalne skrbi ili organizaciji civilnog društva koje nude pomoć žrtvama obiteljskog nasilja na području Grada Zagreba 2022. godine.</p> <p>8 stručnjakinja s prosječnim radnim stažom od 21 godinu.</p> <p>Regrutirane otvorenim pozivom putem maila.</p>	<p>Polustrukturirani intervju</p>	<p>Sudionice su žrtve okarakterizirale kao preplašene i beznadne, nezaposlene i radno neuspješne te da pokazuju nedostatak brige o sebi.</p> <p>Primjeri posttraumatskog rasta su u promjeni slike žrtve nasilja o sebi te promjene u sferi roditeljstva.</p> <p>Opisan je razvoj novih interesa te zapošljavanje.</p> <p>Istraživanje je ukazalo na kompetencije stručnjaka koje pripomažu u posttraumatskom rastu ali i potrebu za supervizijom rade.</p>	<p>Stručnjaci su posttraumatski rast kod žrtve partnerskog nasilja prepoznali u sferama promjene slike korisnica o sebi, promjene u odnosu s drugima i u roditeljstvu te u sferi prepoznavanja novih mogućnosti.</p> <p>Takvim nalazima ukazuje se na važnost ustrajnosti u provođenju intervencija te radu na kompetencijama stručnjaka sa svrhom unaprjeđenja kvalitete usluga žrtvama partnerskog nasilja te samim time i njihovim dolaskom do posttraumatskog rasta.</p>
------------------------	---	----------------------------------	---	--	-----------------------------------	---	--

Ines Dulčić	Nasilje u vezama istospolnih partnera 2022. godina	Kvantitativno istraživanje	Glavni cilj ovog istraživanja je ispitati zastupljenost nasilja u vezama gej muškaraca, lezbijki i biseksualnih osoba. Ispitati razliku između doživljavanja i činjenja nasilja u vezama od strane gej muškaraca, lezbijki i biseksualnih osoba.	67 sudionika prosječne dobi od 30,26 g. LGBTIQ+ populacije Upitnik je poslan LGBTIQ+ udrugama, postavljen na forumu haer.app i prosljeđen prijateljima i poznicima putem Whatsapp aplikacije.	Online anketa	Rezultati istraživanja o zastupljenosti nasilja u vezama istospolnih partnera pokazuju da se (53,7%) sudionika izjašnjava o postojanju nasilja u vezi. Sudionici su opisali sebe i svoje partnere kao počinitelje ekvivalentne razine nasilja u istom incidentu.	Problem partnerskog nasilja u istospolnim vezama još uvijek nedovoljno istražen fenomen na našem području. Prije će tražiti pomoć od bliske osobe ili člana obitelji koja zna njihovu seksualnu orijentaciju ili lokalnoj organizaciji nego pristupiti savjetovanju ili se uključiti u nekakve standardizirane programe. Postoji neophodna potreba za razvitkom preventivnih programa s obzirom na dob, spol, seksualnu orijentaciju i sl. koji bi olakšali pristup žrtvama nasilja u istospolnim vezama.
Sara Friščić	Uznemiravanje žena na javnim mjestima 2020. godina	Pregledni rad	Cilj jest napraviti sustavan pregled istraživanja o pojavnosti uznemiravanja žena na javnim mjestima, definirati uznemiravanje i	/	/	/	Ključ za rješenje problema je u edukaciji i osnaživanju. Potrebno je educirati muškarce o zdravijim načinima komunikacije sa ženama, a osnažiti žene da prikladno reagiraju na uznemiravanje te da u njemu govore. Sustavi obrazovanja bi

			srodne pojmove te prikazati etiologiju i fenomenologiju uznemiravanja žena na javnim mjestima.				<p>mogli pridonijeti razvoju komunikacijskih vještina djece i mladih,</p> <p>naučiti ih prikladnim reakcijama na ulično uznemiravanje te pružiti podršku žrtvama uznemiravanja na javnim mjestima.</p> <p>Povećan broj policijskih patrola na ulicama te prikladne reakcije policijskih službenika mogle bi imati značajnu ulogu u prevenciji uznemiravanja na javnim mjestima.</p>
Jelena Martinović	Intimno partnersko seksualno nasilje: traženje podrške iz perspektive savjetovatelja 2022. godina	Kvalitativno istraživanje	Cilj istraživanja je dobiti uvid na koji način žrtve intimnog partnerskog seksualnog nasilja (IPSN) prepoznaju i definiraju IPSN, koji su čimbenici važni prilikom odluke o traženju podrške te na koje izvore podrške se	U uzorak su ušle samo žene, savjetovateljice iz Ženske sobe, udruge BaBe, SOS Rijeka, SOS Virovitica, Centra za žene Adela, Ženske grupe Korak te savjetovalište Krapinsko-zagorske županije koje djeluje pod	Polustrukturirani intervju	<p>Rezultati upućuju na prijeku potrebu dodatnih i kontinuiranih edukacija te senzibilizacije stručnjaka u sustavu vezano za temu intimnog partnerskog te seksualnog nasilja kako bi se smanjila sekundarna viktimizacija u žrtava te kako bi se više žena počelo odlučivati na traženje podrške.</p> <p>Rezultati istraživanja pokazuju izraženu potrebu za većim brojem usluga za žrtve nasilja poput savjetovališta, skloništa i kriznih centara te se</p>	<p>Nesenzibiliziranost stručnjaka u sustavu se očituje u prebacivanju odgovornosti na žrtvu, okrivljavanju, neadekvatnom pristupu i postupanjima čak i odbijanju pružanja usluge.</p> <p>Jedan od izazova je nedostupnost usluga (nedostatan broj servisa za žrtve nasilja, njihova centraliziranost u većim gradovima, nedostatak specijaliziranih stručnjaka) te retraumatizacija u sudskim procesima</p>

			oslanjaju iz perspektive savjetovatelja.	udrugom CESI (N=7).		naglašava potreba za decentralizacijom usluga.	Savjetovateljice smatraju da od formalnih oblika podrške žrtve IPSN-a najčešće se oslanjaju na nevladine organizacije i njihove usluge te rjeđe na psihijatre, centre za socijalnu skrb i policiju.
Martina Jelić	Uloga organizacija civilnog društva u području zaštite od nasilja nad ženama 2019. godina	Pregledni rad	Cilj ovog rada je prikazati ulogu i utjecaj organizacija civilnog društva u području zaštite od nasilja nad ženama.	/	/	/	Potrebno jačati kapacitete organizacija civilnog društva jer postoji nedostatan broj organizacija koje pružaju pomoć ženama žrtvama nasilja. Zahvaljujući organizacijama civilnog društva ova tema postala daleko vidljivija hrvatskom društvu te je važan i daljnji rad OCD-a na ovom području Podržati rad OCD-a kako bi i dalje sustavno radili na ovoj problematici.
Martina Dijanić	Žene kao počiniteljice nasilja u partnerskim odnosima 2021. godina	Pregledni rad	Dati pregled obilježja žena koje čine nasilje u partnerskim odnosima te obilježja nasilja koje žene čine usmjereno prema svom	/	/	/	Glavni problem nepostojanje tretmana isključivo namijenjenih ženama koje čine nasilje u partnerskim odnosima. Težiti razvoju rada i programa, ne samo za počinitelje partnerskog nasilja, već i za njihovu djecu, kako bi

			partneru ili svojoj partnerici.				<p>se radilo na prevenciji.</p> <p>Praksa bi se više trebala usmjeriti i na adolescente u osmišljavanju radionica koje rade na prevenciji nasilnog ponašanja u bliskim odnosima.</p> <p>Praktičari, poput socijalnih radnika, policije, zdravstvenih radnika i slično, bi trebali raditi na osvještavanju tog problema, odnosno da žene nisu uvijek žrtve i da muškarci nisu uvijek počinitelji nasilja u partnerskim odnosima.</p>
Nikol Agatić	<p>Pripisivanje odgovornosti za nasilje u partnerskim vezama</p> <p>2018. godina</p>	Kvantitativno istraživanje	Cilj istraživanja bio je ispitati studentsku percepciju nasilnih ponašanja u partnerskim vezama s obzirom na obilježja počinitelja i žrtava nasilja te obilježja sudionika.	Ciljana populacija u ovom istraživanju bili su studenti koji studiraju u akademskoj godini 2017./2018. na jednom od sljedećih fakulteta: Edukacijsko-rehabilitacijski	Anketni upitnik	<p>Postoji statistički značajna razlika kod pripisivanja odgovornosti za sve oblike nasilja, kao i kod procjenjivanja ozbiljnosti situacije, ovisno o spolu počinitelja partnerskog nasilja.</p> <p>Ženske sudionice su statistički značajno više pripisivale odgovornost za nasilje počiniteljima naspram muških sudionika, i to za ekonomsko nasilje i za fizičko nasilje.</p>	<p>Potrebno je puno više istraživati temu partnerskog nasilja, s ciljem osvještavanja duboko ukorijenjenih stavova i stereotipa vezanih uz taj problem, kao i razvijanja potrebnih usluga koje će prepoznati žrtve, bez obzira na spol, vrstu odnosa u kojem se nalaze ili bilo koje drugo osobno obilježje.</p>

				<p>fakultet (smjer socijalna pedagogija), Filozofski fakultet u Zagrebu (smjer psihologija), Hrvatski studiji (smjer psihologija), Hrvatsko katoličko sveučilište (smjer psihologija), Medicinski fakultet u Zagrebu, Policijska akademija MUP-a RH, Pravni fakultet u Zagrebu (pravni studij) i Studijski centar socijalnog rada na Pravnom fakultetu u Zagrebu. (N=793)</p>		<p>Ženske sudionice su procjenjivale situacije ozbiljnijima u odnosu na muške sudionike, i to kod svih oblika nasilja, točnije kod verbalnog, ekonomskog i fizičkog nasilja.</p> <p>Sudionici koji imaju tradicionalnije stavove o rodnim ulogama pripisuju manje odgovornosti počiniteljima za počinjeno verbalno, fizičko i ekonomsko nasilje te procjenjuju te situacije manje ozbiljnijima kad je počinitelj muškog spola, dok povezanosti između stavova prema rodnim ulogama i procjene situacija nasilja u partnerskim vezama većinom nisu značajne kada su počiniteljice ženskog spola.</p>
--	--	--	--	---	--	---

				Sudionici regrutirani putem matičnih Facebook grupa svojih fakulteta.			
Katarina Risović	Partnersko nasilje u starijoj životnoj dobi 2018. godina	Pregledni rad	Cilj ovog rada je na jednom mjestu prikazati rezultate vezane uz problematiku partnerskog nasilja u starijoj životnoj dobi, prikazati dosadašnje spoznaje o prevalenciji, čimbenicima rizika, razlozima ostanka u nasilnom odnosu i utjecaju društva na prevenciju.	/	/	/	U radu sa starijim osobama potrebno je poznavati pojam nasilja, vrste nasilja i razlikovati nasilje nad starijim osobama od obiteljskog nasilja. Postojeća literatura se u najvećem broju slučajeva bavi nasiljem nad ženama pri čemu nasilje nad muškarcima ostaje neistraženo, iako postoje indikacije da je gotovo jednako često kao i nasilje nad ženama u partnerskim odnosima u starijoj životnoj dobi.
Maja Blažeković	Rodno uvjetovano nasilje: Međunarodna perspektiva	Pregledni rad	Jedan od ciljeva mog rada je prikazati istraživanja o konceptu	/	/	/	Istraživanja o rodno uvjetovanom nasilju u školskom kontekstu ukazuju na veću pojavnost rodno uvjetovanog nasilja u

	2020. godina		rodno uvjetovanog nasilja na globalnoj razini. Drugi cilj je pokazati, kroz kumulativni indeks rodno uvjetovanog nasilja, koje su zemlje članice Europske unije u najvećem riziku od problema rodno uvjetovanog nasilja.				javnim školama u odnosu na privatne. Pozitivne interakcije s učenicima, učiteljima i obitelji su zaštitni faktor za doživljavanje rodno uvjetovanog nasilja u školi.
Tena Šemiga	Povezanost stavova o nasilju u vezama i percepcije muško-ženskih odnosa	Kvantitativno istraživanje	Istražiti povezanost između stavova mladih prema nasilju u vezama i njihove percepcije muško-ženskih odnosa.	Studenti s 20 fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (N=154) Regrutirali se putem 15 Facebook grupa raznih fakulteta i studijskih usmjerenja.	Web anketa	Mladi koji imaju negativnije stavove prema nasilju u vezi imaju pozitivnije, odnosno egalitarnije stavove prema rodnim ulogama i obrnuto. osobe mlađe dobi imaju pozitivnije stavove prema nasilju u vezama. Nije utvrđena statistički značajna povezanost stavova prema nasilju u vezi s percepcijom odnosa među roditeljima.	Važnost zagovaranja jednakosti rodova i usvajanja stavova o rodnoj ravnopravnosti, kako bi mladi što više bili svjesni prepoznati određena ponašanja kao nasilje i znali kako odgovoriti na takva ponašanja.

						Isto tako nije utvrđena ni statistički značajna povezanost stavova o psihičkom, fizičkom i seksualnom nasilju u vezi s percepcijom odnosa među roditeljima.	
--	--	--	--	--	--	---	--

5. Rasprava

5.1 Prisutnost teme nasilja u bliskim odnosima studenata socijalnog rada i socijalne politike

Kada je riječ o zastupljenosti ove teme nasilja u bliskim odnosima odraslih u diplomskim radovima studenata, važno je istaknuti da je tema nasilja u partnerskim odnosima odraslih slabo zastupljena. To se može vidjeti iz Tablice 3.2. u kojoj je prikazan ukupan broj diplomskih radova u razdoblju od 2017./2018. akademske godine do 2021./2022. godine. Ukupno je u promatranom vremenskom periodu bilo 579 radova od kojih se samo 14 radova bavilo tematikom nasilja u partnerskim odnosima odraslih, što čini samo 2,42 % od ukupno obranjenih diplomskih radova. Nije na odmet istaknuti i da je većina radova, točnije njih 13 koji su pisani na temu nasilja u bliskim odnosima bili na smjeru Socijalni rad, dok je samo 1 rad bio na smjeru Socijalna politika. Takav trend je primjetan i kada je riječ općenito o temi nasilja općenito koja se obrađuje u diplomskim radovima. Što se toga tiče, samo je 7,77 % od ukupno obranjenih diplomskih radova orijentirano na temu nasilja općenito. Kada se tome pribroje i radovi s temom nasilja u partnerskom odnosu, dobije se postotak od 10,19 % koji pokazuje i dalje relativno mali udio radova koji se bavi nasiljem uopće. Nadalje, važno je napomenuti da se iz diplomskih radova koji obrađuju tematiku nasilja u bliskim odnosima odraslih može primijetiti velika raznolikost u temama koje su obrađene. Primjerice, obrađuju se teme poput nasilja među partnerima, uznemiravanja žena, femicida, rodno uvjetovanog nasilja, nasilja nad starijim osobama, iskustava žrtava sa sustavom podrške i djelovanjem stručnjaka, nasilja u vezama istospolnih partnera i postupanja Zavoda za socijalni rad u slučajevima nasilja. Bez obzira što su teme vrlo raznolike, uočljivo je da se većinom navedena tematika odabire od strane studenata koje mentoriraju prof.dr.sc. Ajduković i dr.sc. Sušac. Ukupno je 8 od 13 radova mentorirano od strane spomenutih profesorica.

5.2 Način istraživanja fenomena nasilja u bliskim odnosima u diplomskim radovima studenata

Što se tiče načina istraživanja nasilja u bliskim odnosima, važno je promotriti koji je istraživački pristup korišten u diplomskim radovima. Iz matrice je vidljivo da je radova s kvantitativnim istraživačkim pristupom najmanje (N=3), a jednak je broj kvalitativnih (N=5) i teorijsko - preglednih radova (N=5).

Što se tiče kvantitativnih radova, vidljivo je da su većinom rađeni s populacijom studenata tj. mladih odraslih osoba što se nalazi u radovima pod naslovom „*Povezanost stavova o nasilju u vezama i percepcije muško-ženskih odnosa*“ i „*Pripisivanje odgovornosti za nasilje u partnerskim vezama*“. To je moguće pripisati tome što je studentska populacija mladih odraslih osoba najdostupnija studentima, čemu dodatno pridonose i društvene mreže putem kojih studenti mogu lako doći do ispitanika, podijeliti im poveznicu za web – anketu i na taj načini prikupiti podatke za svoj diplomski rad. Samo je jedan rad s kvantitativnim pristupom rađen na specifičnoj populaciji („*67 sudionika prosječne dobi od 30,26 g. LGBTIQ+ populacije...*“) pod naslovom „*Nasilje u vezama istospolnih partnera*“.

Radovi s kvalitativnim pristupom najviše su usmjereni na stručnjake: „*Intimno partnersko seksualno nasilje: traženje podrške iz perspektive savjetovatelja*“ i „*Posttraumatski rast žrtava partnerskog nasilja iz perspektive stručnjaka*“ i u jednom slučaju korisnice: „*Iskustva žena žrtava nasilja sa sustavom podrške u Republici Hrvatskoj*“. Dodatno još dva rada se bave analizom sadržaja tj. dokumentacije kao populacijom neživih ispitanika. U radovima s kvalitativnom metodologijom uzorci su mali: („*8 stručnjakinja s prosječnim radnim stažom od 21 godinu*“), što samo po sebi nije problem jer su mali uzorci i inače karakteristični za kvalitativna istraživanja. Ono što je zajedničko svim radovima jest da se radi o prigodnim uzorcima što otežava generaliziranje nalaza. S obzirom na to, diplomski radovi imaju za cilj pokazati da se dobro vlada metodologijom istraživanja, što je također jedan od važnih obrazovnih ishoda cjelokupnog studija i samog pisanja diplomskih radova.

5.3 Zaključci izvedeni u diplomskim radovima studenata

Iz prikazanih rezultata i zaključaka izvedenih u diplomskim radovima, mogu se lako uočiti i izdvojiti teme koje se najčešće spominju. Najprije, kao jedna od glavnih tema ističe se važnost edukacije o nasilju u partnerskim odnosima – bilo da se to odnosi na novinare („*Za unaprjeđenje prakse potrebno je upoznati novinare sa smjernicama Medijskog kodeksa (Ljubičić, 2019.), odredbama Kodeksa časti hrvatskih novinara (HND, 2009.) i relevantnim zakonima.*“) (A.M.); muškarce i žene u općoj populaciji („*Ključ za rješavanje problema je edukacija i osnaživanje. Potrebno je educirati muškarce o zdravijim načinima komunikacije sa ženama, a osnažiti žene da prikladno reaguju na uznemiravanje te da u njemu govore*“) (S.F.); ili stručnjake („*...važnost ustrajnosti u provođenju intervencija te radu na kompetencijama stručnjaka sa svrhom unaprjeđenja kvalitete usluga žrtvama partnerskog nasilja te posljedično do njihovog posttraumatskog rasta.*“) (M.N.).

Sljedeća tema koja se može izdvojiti je nedovoljna podrška sustava, bilo da je riječ o nedovoljnoj angažiranosti stručnjaka („*Praktičari, poput socijalnih radnika, policije, zdravstvenih radnika i slično, bi trebali raditi na osvještavanju tog problema...*“) (M.D.); dodatnom otežavanju cijelog postupka za žrtve („*...dio njih smatra da su pojedinci iz pojedinih sustava bili faktor koji su cijeli postupak učinili još težim.*“) (N.S.); ili neadekvatnosti postupanja stručnjaka („*Nesenzibiliziranost stručnjaka u sustavu se očituje u prebacivanju odgovornosti na žrtvu, okrivljavanju, neadekvatnom pristupu i postupanjima, čak odbijanju pružanja usluge.*“) (J.M.).

U konačnici, ističe se još i tema potrebe za boljim i raširenijim uslugama za žrtve i počinitelje nasilja u partnerskim odnosima što se može vidjeti iz sljedećih navoda: („*Glavni problem nepostojanje tretmana isključivo namijenjenih ženama koje čine nasilje u partnerskim odnosima.*“) (M.D.); („*...potrebno jačati kapacitete organizacija civilnog društva jer postoji nedostatan broj organizacija koje pružaju pomoć ženama žrtvama nasilja.*“) (M.J.); („*Još jedan od izazova je nedostupnost usluga (nedostatan broj servisa za žrtve nasilja, njihova centraliziranost u većim gradovima, nedostatak specijaliziranih stručnjaka) te retraumatizacija u sudskim procesima.*“) (J.M.). Osim toga, ističe se važnost preventivnog rada s djecom („*...težiti razvoju rada i programa, ne samo za počinitelje partnerskog nasilja, već i za njihovu djecu, kako bi se radilo na prevenciji.*“) (M.D.).

5.4 Ograničenja istraživanja

U situaciji kada su ljudi procjenjivači u nekom istraživanju, postavlja se pitanje njihove subjektivnosti koja može imati učinke na rezultate istraživanja (Pavić i Šundalić, 2021.). Slijedom toga, očekivani je rizik u ovom istraživanju to što istraživač radi samostalno, bez timskog rada. Timski rad ima više koristi u kvalitativnim istraživanjima, od toga da održava istraživače svježima, unosi različite perspektive i uvide te samim time smanjuje pristranost (Ritchie i sur., 2003.). S obzirom da ovo istraživanje provodi samo jedna osoba, problem pristranosti je očiti rizik. Pristranost se prvenstveno može očitovati pri odabiru diplomskih radova u uzorak jer postoji rizik da istraživaču neke teme budu zanimljivije, odnosno da ima veći afinitet prema nekim temama u odnosu na druge te da njima da prednost za ulazak u uzorak, ili da jednostavno neke radove koji bi trebali ući u uzorak propusti. Taj problem se pokušao otkloniti tako što je istraživač imao jasne kriterije po kojima se radio odabir radova u uzorak i cijeli postupak je provjeren nekoliko puta uz dodatnu kontrolu od strane mentorice rada.

Drugi problem odnosi se na sposobnosti, kapacitete i znanja koje istraživač posjeduje, tolerancija na dosadu i potreba za što bržim rezultatima i završetkom analize, a koji mogu imati posljedice na pristranost (Norris, 1997.). Literatura preporuča da bi procjenjivači trebali biti stručne osobe koje će biti u manjem riziku od pretjerane subjektivnosti (Pavić i Šundalić, 2021.). To je u ovom istraživanju problem jer je istraživač neiskusna, postoji rizik od umora i slabije koncentracije pri čitanju radova te da su zbog toga neki bitniji sadržaji iz radova propušteni. To se pokušalo otkloniti tako da se istraživač dodatno educirao o ovoj metodi prikupljanja podataka čitanjem literature, te je čitanje sadržaja rađeno uz pauze i u vremenskim razmacima uz maksimalnu fokusiranost na sadržaj. Osim toga, ne smije se zanemariti i važnost konzultiranja s mentoricom koja ima iskustvo u provedbi ovakvih istraživanja te čitanje sličnih radova koji su koristili istu metodu prikupljanja podataka.

Dodatni problem ove metode veže se uz mogućnost ponovne provedbe iste analize od strane drugih istraživača na sličan način. Da bi se to postiglo, važno je preciznije odrediti sam postupak procjenjivanja sadržaja, primjerice kako pristupamo sadržaju ili koje dijelove analiziramo, što je često teško izvedivo (Mayring, 2014.). To se očituje u mjernom obilježju sustavnosti što znači da analiza sadržaja ne smije biti podložna

subjektivnim dojmovima istraživača koji selektivno pokušava dokazati svoje pretpostavke, nego moraju postojati jasne jedinice analize, kategorije analize itd. (Pavić i Šundalić, 2021.). U diplomskom radu se to pokušalo otkloniti samim time što su kategorije i jedinice analize vrlo jasne i u analiziranoj građi su često eksplicitno izdvojene ili naglašene u obliku poglavlja ili podpoglavlja.

Nadalje, greška koja je vezana uz izvore podataka a često se spominje u literaturi vezanoj uz sekundarnu analizu sadržaja odnosi se upravo na mogućnost da izvorni podaci ne budu sadržajno bogati tj. da im nedostaju ključne kategorije koje su od važnosti za istraživanje (Ritcihe i sur., 2003.). Recimo, u ovom slučaju se dogodilo da neki diplomski radovi nisu imali uzorak jer su pisani kao pregledni radovi. U tom slučaju je u analitičkoj matrici dio vezan uz uzorak ostao prazan.

U konačnici, važno je još spomenuti da se istraživač u postupku uzorkovanja susreo s manjkavosti dostupnih popisa sa svim diplomskim radovima, jer popis iz knjige „70 godina Studijskog centra socijalnog rada“ (Berc i sur., 2022.) nije se potpuno poklapao s popisom kojeg je mentorica pribavila od referade. Također, dogodilo se da popis iz knjige obuhvaća samo radove koji su obranjeni do 15.7.2022. godine, što znači da je taj dio radova od 15.7. do 30.9. uziman isključivo iz popisa referade.

Kada je riječ o etičkim dilemama, važno je obratiti pažnju na dostupnost radova za analizu na Internetu. Neki radovi jesu dostupni na Internetu u okviru Repozitorija Pravnog fakulteta i može im se pristupiti tim putem. Literatura u tom slučaju govori da se takvi radovi smatraju javnima s obzirom da jesu javno dostupni (Whiteman, 2012.). Problem kod javno dostupnih radova je što njihovi autori nisu svjesni da se njihovi radovi koriste u ovom istraživanju. Sličan problem je i kod ostalih radova koji nisu javno dostupni na Repozitoriju fakulteta, nego su se pribavili na zamolbu mentorima tih radova pa stoga također njihovi autori nisu dali svoj pristanak da ih se analizira. Sukladno literaturi, taj etički problem se najčešće otklanja time što se ne spominju imena i prezimena autora u radu (Whiteman, 2012.). Međutim, mišljenje autorice ovog rada je da bi svi diplomski radovi trebali biti javno dostupni s obzirom da je svaki rad odobren od strane komisije prilikom obrane i da svaki rad na svoj način pridonosi unapređenju teorije i prakse socijalnog rada. Shodno tome, nisu se uklanjala imena i prezimena studenata diplomskih radova.

6. Zaključak

Nasilje u partnerskim odnosima je kompleksan fenomen koji se može događati u svim bliskim odnosima. Prema najpoznatijoj suvremenoj tipologiji nasilja u bliskim odnosima koju su utemeljili Kelly i Johnson (2008.), postoje 4 tipa nasilja: terorizam u partnerskom odnosu, nasilje kao reakcija na napad, situacijsko nasilje i nasilje potaknuto razdvajanjem. Nasilje u partnerskim odnosima obično karakterizira obrazac nasilnog ponašanja usmjeren na postizanje kontrole nad žrtvom, zbog čega žrtvama treba osigurati adekvatnu zaštitu i sigurnost. U tom pogledu je važno istaknuti Istanbulsku konvenciju kao prvi međunarodno obvezujući dokument usmjeren na suzbijanje svih oblika diskriminacije žena, koju je i Hrvatska ratificirala. Hrvatsko zakonodavstvo također ide u tom smjeru ravnopravnosti spolova što je zajamčeno Ustavom RH. Brojnim zakonima uređuje zaštitu žrtava nasilja od kojih je najznačajniji Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji.

Prema Izvješću Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova u 2022. godini uočljiv je trend porasta kaznenih djela obiteljskog nasilja u odnosu na 2021. godinu, što postavlja pitanje koliko je sustav uistinu učinkovit u prevenciji nasilja i zaštiti žrtava. Upravo iz tog razloga važno je imati educirane, osjetljive i osviještene stručne radnike u sustavu socijalne skrbi koji u svakodnevnoj praksi dolaze u kontakt s počiniteljima i žrtvama nasilja u bliskim odnosima. Analizom diplomskih radova studenata socijalnog rada i socijalne politike utvrđen je vrlo mali udio radova koji se bave temom nasilja u partnerskim odnosima odraslih, pa čak i temom nasilja uopće. Radovi su uglavnom rađeni na manjim, prigodnim uzorcima. U zaključcima radova se ističu tri glavne teme: važnost edukacije o nasilju u partnerskim odnosima, nedovoljna podrška sustava te potreba za boljim i raširenijim uslugama za žrtve i počinitelje nasilja.

Područje nasilja u partnerskim odnosima omogućava širok raspon istraživanja zbog raznolikosti tema i problematike koje se mogu proučavati. Takve teme imaju veliki potencijal za stjecanje novih spoznaja o navedenoj temi zbog čega je i dobrobit za studente velika jer se time mogu dodatno senzibilizirati na rodno utemeljeno nasilje, koje je samo po sebi specifično i traži dodatan angažman. U konačnici, što se više studenti mogu educirati o takvoj osjetljivoj temi, bit će spremniji pružati adekvatnu podršku žrtvama i raditi s počiniteljima nasilja u bliskim odnosima.

Popis tablica

Tablica 3.1. Popis diplomskih radova koji u sebi sadrže temu nasilja općenito po akademskim godinama na socijalnom radu i socijalnoj politici, str. 13

Tablica 3.2. Popis diplomskih radova koji u sebi sadrže temu nasilja općenito po akademskim godinama na socijalnom radu i socijalnoj politici, str. 13

Tablica 3.3. Primjer analitičke matrice za jedan diplomski rad, str. 15

Tablica 4.1. Prikaz analitičke matrice, str. 17

Literatura

1. Agee, J. (2009). Developing qualitative research questions: A reflective process. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 22(4), 431-447.
2. Ajduković, D., & Ajduković, M. (2010). Nasilje u obitelji: što zdravstveni djelatnici mogu učiniti. *Medicina Fluminensis: Medicina Fluminensis*, 46(3), 292-299.
3. Berc, G., Opačić, A., Urbanc, K., Buljevac, M., Milić Babić, M., Vejmelka, L. (2022). *70 godina Studijskog centra socijalnog rada Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu 1952. – 2022*. Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
4. Branica, V. (2004). Mogući pristup rodu i spolu u socijalnom radu. *Ljetopis socijalnog rada*, 11(2), 301-310.
5. Dimitrijević, S., Janeš, D. & Miljuš, M. (2016). Pravna regulativa obiteljskog nasilja i neosjetljivost institucija prema ženama žrtvama nasilja. *Pravnik: časopis za pravna i društvena pitanja*, 50(100.), 95-122.
6. Đurđević, Z. (2022). Nekoliko riječi o rodno utemeljenom nasilju nad ženama. *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, 29 (2), 0-0.
7. Equi – Law UK. *Myth: Duluth model*. Posjećeno 24.06.2023. na mrežnoj stranici: <https://equi-law.uk/duluth-model/>.
8. Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, *Narodne novine – Međunarodni ugovori*, 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10, 13/17.
9. Hsieh, H. F., & Shannon, S. E. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative health research*, 15(9), 1277-1288.
10. Janković, J. (1994). Obitelj–društvo–obitelj. *Revija za socijalnu politiku*, 1(3), 277-282.
11. Karlović, D., Zoričić, Z., & Gale, R. (2004). Agresija–biološki, psihološki, socijalni i kriminološki problemi. *Socijalna psihijatrija*, 32(3), 106-112.
12. Kazneni zakon. *Narodne novine*, 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21.

13. Kelly, J. B., & Johnson, M. P. (2008). Differentiation among types of intimate partner violence: Research update and implications for interventions. *Family Court Review*, 46(3), 476-499.
14. *Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena* (1979.). Posjećeno 25.06.2023. na mrežnoj stranici: <https://ravnopravnost.gov.hr>.
15. *Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji* (2011). Istanbul: Vijeće Europe.
16. Lazarić Zec, D., & Pavleković, G. (2006). Iskustvo i samoprocjena znanja stručnjaka u lokalnoj zajednici o problemu nasilja nad ženom u obitelji. *Ljetopis socijalnog rada*, 13(2), 297-314.
17. Mamula, M. (2011). *Seksualno nasilje u Hrvatskoj 2000. – 2010*. Zagreb: Ženska soba.
18. Mayring, P. (2014). *Qualitative content analysis: theoretical foundation, basic procedures and software solution*. Klagenfurt: <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssoar-395173>.
19. Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike. *Nasilje u obitelji*. Posjećeno 24.06.2023. na mrežnoj stranici: <https://mrosp.gov.hr/istaknute-teme/obitelj-i-socijalna-politika/obitelj-12037/nasilje-u-obitelji-12046/12046>.
20. Norris, N. (1997). *Error, bias and validity in qualitative research*. *Educational Action Research*, 5 (1), 172–176.
21. *Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2017. do 2022. godine* (2017). Zagreb: Vlada Republike Hrvatske, Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku.
22. *Nasilje nad ženama: istraživanje provedeno diljem Europske Unije. Kratki pregled rezultata* (2014.). Posjećeno 25.6.2023. na mrežnoj stranici: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-at-a-glance-oct14_hr.pdf
23. Obiteljski zakon, *Narodne novine*, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23.
24. Oset, S. (2014). Prekršajnoppravna zaštita od nasilja u obitelji. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 21(2), 579-618.

25. Otročak, D. (2003.). *Interpretacija rezultata istraživanja nasilja nad ženama u Republici Hrvatskoj*. Zagreb: Autonomna ženska kuća.
26. Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods (3rd ed.)*. Thousand Oaks : SAGE Publications.
27. Pavić, Ž., & Šundalić, A. (2021). *Uvod u metodologiju društvenih znanosti*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.
28. Payne, D., & Wermeling, L. (2009). Domestic violence and the female victim: The real reason women stay. *Journal of multicultural, gender and Minority studies*, 3(1), 1-6.
29. Poredoš Lavor, D., & Jerković, S. (2011). Nasilje nad muškarcima. *Policija i sigurnost*, 20(3), 400-406.
30. Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova (2023). *Izvešće o radu Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2022. godinu*. Zagreb: Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova.
31. *Preddiplomski sveučilišni studij Socijalni rad*. Posjećeno 4.7.2023. na mrežnoj stranici: <https://www.pravos.unios.hr/preddiplomski-sveucilisni-studij-socijalni-rad/>.
32. Prekršajni zakon, *Narodne novine*, 107/07, 39/13, 157/13, 110/15 i 70/17.
33. *Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji (2006)*. Zagreb: Vlada Republike Hrvatske, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.
34. Repozitorij Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Posjećeno 16.6.2023. na mrežnoj stranici: <https://repozitorij.pravo.unizg.hr/>.
35. Ritchie, J., Lewis, J., & Elam, R. G. (2003). Selecting samples. *Qualitative research practice: A guide for social science students and researchers*, 111.
36. Sesar, K., & Dodaj, A. (2014). Čimbenici rizika za nasilje u partnerskim vezama. *Socijalna psihijatrija*, 42(3), 162-171.
37. *Studijski program. Preddiplomski sveučilišni studij socijalnog rada*. Posjećeno 4.7.2023. na mrežnoj stranici: <https://www.pravo.unizg.hr/scsr/studij/preddiplomski-socijalni-rad/studijski-program>.

38. Ustav Republike Hrvatske, *Narodne novine*, 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14.
39. Whiteman, N. (2012). *Undoing Ethics: Rethinking Practice in Online Research*. New York: Springer New York.
40. World Health Organization (2005). *WHO multi-country study on women's health and domestic violence against women : initial results on prevalence, health outcomes and women's responses*. Posjećeno 25.06.2023. na mrežnoj stranici: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/43309>
41. Zakon o ravnopravnosti spolova. *Narodne novine*, 82/08, 69/17
42. Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, *Narodne novine*, 70/17, 126/19, 84/21, 114/22.